

Nr 496.

Av herr **Karlsson** i Grängesberg **m. fl.**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition, nr 286, med förslag till
lag om semester m. m.*

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till lag om semester, proposition nr 286, innebär en social reform av synnerligen stor betydelse. Ett genomförande av den föreslagna semesterlagstiftningen kan betecknas som ett avgörande steg fram mot en allmän och mera effektiv lösning av semesterfrågan för vårt lands lönearbetare.

Den avtalsmässigt reglerade semesterledighet för arbetarna, som de fackliga organisationerna hitintills lyckats ernå vid sina avtalsuppgörelser, är synnerligen knapphändig och otillfredsställande.

Av den undersökning som socialstyrelsen på begäran av 1936 års semester-sakkunniga verkställde beträffande semesterbestämmelserna i gällande kollektivavtal framgick, att vid årsskiftet 1936/1937 voro 574,028 arbetare här i landet genom kollektivavtal tillförsäkrade längre eller kortare tids semesterledighet. Dessa semesterberättigade arbetare utgjorde 74.7 procent av hela antalet avtalsberörda arbetare. Det antal berörda arbetare som vid nämnda tidpunkt helt saknade avtalsfästad semester utgjorde något över 194,000.

Beträffande semestertidens längd visade nämnda undersökning, att omkring 346,000 eller 60.3 procent av de semesterberättigade arbetarna hade en semesterledighet av *mindre än 6 dagar*. Något över 150,000 eller 26.2 procent hade en semester av *6 dagar* och endast omkring 77,000 eller 13.5 procent av de avtalsmässigt semesterberättigade arbetarna hade en semester *längre än 6 dagar*.

Förändringarna under år 1937 i kollektivavtalens bestämmelser om semester inneburo en del smärre ändringar, med en utökning av i allmänhet endast 1 à 2 dagar för ett fåtal arbetargrupper. Av de företagna utredningarna framgår alltså, att den *genomsnittliga* semestern för de avtalsberörda arbetarna för närvarande torde ligga mellan fem à sex dagar, med en tendens till ökning intill sex dagar för dem som hittills erhållit kortare semester. Denna korta semesterledighet måste betecknas såsom ytterligt otillfredsställande. Det nu framlagda förslaget om lagfästade av två veckors allmän arbetarsemester är av behovet synnerligen påkallat, och genomförande av den föreslagna lagstiftningen är en nödvändig åtgärd, om förödande strider på arbetsmarknaden skola kunna undvikas.

I fråga om det framlagda lagförslagets bestämmelser rörande semesterns förläggning samt beträffande kvalifikationsbestämmelserna för ernående av rätt till semester och semesterlön äro emellertid vissa ändringar önskvärda.

Enligt lagförslaget skall som grundläggande bestämmelse för rätt till semester gälla, att arbetstagaren innehaft sin anställning sedan minst 180 dagar. Semestern skall utgå för kalenderår och omfatta en dag för varje månad som anställningen varat under närmast föregående kalenderår (kvalifikationstid). Rätt till semester skall dock, enligt lagförslaget, föreligga endast för kalendermånad under vilken arbetstagaren för arbetsgivarens räkning utfört arbete å minst aderton dagar.

Den sistnämnda bestämmelsen innebär, att om arbetstagaren, exempelvis på grund av arbetsinskränkning, sjukdom eller annan *icke* självförvållad orsak, under månaden får en kortare arbetstid än 18 dagar, så skall han året därpå få vidkännas en minskning av semesterledigheten med en dag för varje sådan månad.

Den praktiska tillämpningen av denna bestämmelse torde komma att medföra så orättvisa verkningar och orsaka sådan oreda beträffande arbetstagarnas semesterrätt, att densamma säkerligen kommer att bli ohållbar.

Genom semestern avses ju att bereda arbetstagaren en viss behöflig vila och möjlighet till rekreation. En arbetare vilken är anställd i hårt och tungt arbete och som under föregående år varit långvarigt sjuk, är väl i allmänhet i största behov av att komma i åtnjutande av en tids semesterledighet. Men genom de nu föreslagna bestämmelserna kommer han kanske att helt bli berövad semesterrätten. Vid arbetsinskränkningar blir oredan synnerligen påfallande. Vid exempelvis en arbetsinskränkning till fyra dagar i veckan bortfaller semesterrätten helt för två månader i kvartalet. Endast under *en* av kvartalets månader kvalificerar sig arbetstagaren för en dags semester. Skulle han ha oturen att just under den månaden bli sjuk ett par dagar, så bortfaller även för denna månad semesterrätten.

Inskränker arbetsgivaren eller företaget arbetstiden till 17 dagar i månaden kan han därigenom beröva hela arbetsstyrkan semesterrätten för påföljande år.

Bestämmelser som verka på ett dylikt sätt komma säkerligen att orsaka svåra slitningar på arbetsmarknaden.

Syftet med den föreslagna lagstiftningen är ju att lägga grunden för en *allmän* och mera nöjaktigt ordnad arbetarsemester. Det vore då välbetänkt att redan från början fastställa sådana kvalificeringsbestämmelser för semesterrettens förvärvande, att oreda och orättvisor i möjligaste mån förebyggas.

Alla arbetstagare som varit anställda hos en arbetsgivare sedan den 1 oktober närmast föregående år böra under det löpande kalenderåret vara tillförsäkrade rätt till semester. Vid arbetsföretag där fast årsanställning icke förekommer bör viss semesterlön från anställningens början utbetalas till arbetstagaren månadsvis i samband med arbetslönen.

Med semesterrättens förvärvande måste givetvis förbindas vissa villkor beträffande arbetstagarens rätt till frånvaro från arbetet. Dessa bestämmelser böra fastställas så, att om arbetstagaren under närmast föregående kalenderår på egen begäran åtnjutit ledighet (permission) från arbetet under längre tid än 24 dagar, skall han icke vara berättigad till full semester. Bortovaro från

arbetet under föregående år på grund av sjukdom eller olycksfallsskada bör dock ej få inverka på rätten till semester, liksom ej heller bortovaro på grund av övningar som föreskrivas i värnpliktslagen. Skulle det visa sig att arbetsgivarna på grund av dessa bestämmelser tillgripa uppsägningar, må sådana åtgärder förebyggas genom lagstiftning.

Beträffande semesterns förläggning framhålles i propositionen önskvärdheten av att arbetstagarna i allmänhet erhålla semester under sommarmånaderna. »Emellertid är det uppenbart», säger departementschefen, »att det med hänsyn till viktiga samhällsfunktioner och näringslivets intressen icke är möjligt att bereda semester under sommaren för samtliga arbetstagare.» Någon bestämmelse om viss semesterperiod har därför icke intagits i lagen. »Jag utgår emellertid ifrån», framhåller departementschefen, »att frågan om semesterns förläggning under året upptages till förhandlingar mellan parterna och att därvid arbetstagarna i möjligaste mån beredas semester under sommarmånaderna.»

Säkerligen torde frågan om semesterns förläggning bäst kunna lösas genom förhandlingar och överenskommelser mellan parterna. Att genom lagbestämmelser lägga beslutanderätten därom helt i arbetsgivarnas händer kan medföra svåra komplikationer. Landsorganisationen har också i sitt yttrande beträffande denna fråga framhållit, att arbetsgivarens bestämmanderätt i fråga om semesterns placering under året borde begränsas att avse semesterns förläggande under viss legal semesterperiod, omfattande exempelvis tiden juni—augusti månad. Det av 1936 års semestersakkunniga utarbetade lagförslaget innefattade också bestämmelse om en viss semesterperiod, omfattande tiden 2 maj—30 september, såframt icke överenskommelse om annan ordning träffats med arbetstagaren.

Med anledning av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det föreliggande förslaget till lag om semester, att paragraferna 3, 4, 6 och 9 erhålla följande lydelse:

3 §.

Arbetstagare, som innehaft sin anställning sedan den 1 oktober nästföregående år, äge rätt till semester enligt vad i 4 § stadgas.

Överlåtelse av företag — — — vara oskäligt.

Anställning, som icke — — — icke till semester.

4 §.

Semester utgår för kalenderår och omfattar minst tolv dagar.

I semestern inräknas icke söndagar, helgdagar eller vanliga fridagar.

Har arbetstagaren under nästföregående år, på grund av annan omständighet än sjukdom, olycksfall eller värnpliktstjänstgöring, åtnjutit begärd ledighet under mer än 24 söckendagar, minskas semestern med en dag för varje påbörjad ledighetsperiod om 24 dagar.

6 §.

Arbetsgivaren äge bestämma, när semester skall utgå. Därvid skall iakttagas, att semestern skall utgå i ett sammanhang under tiden 2 maj—30 september, såframt icke överenskommelse om annan ordning träffats med arbetstagaren.

Vad sålunda föreskrivits — — — i lanthushåll.

Semestern må icke — — — samma stycke förmäles.

Semester för arbetstagare — — — i svensk hamn.

9 §.

Arbetstagare, som icke är fast anställd, eller som utför arbetet i sitt hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande, är icke berättigad till semester utan endast till semesterlön.

Sådan förmån utgår såframt arbetstagarens sammanlagda arbetsinkomst hos arbetsgivaren uppgår till ett belopp, minst motsvarande sjuttiofem gånger den genomsnittliga dagsförtjänsten å orten för arbete av den art varom fråga är. Semesterlönen utgör fyra procent av arbetstagarens sammanlagda arbetsinkomst hos arbetsgivaren.

Beträffande arbetstagare, som — — — motsvarande tillämpning.

Till vederbörande utskott hemställes att vidtaga de eventuella ändringar i lagförslagets övriga delar som kunna vara betingade av ovan föreslagna ändringar.

Stockholm den 12 maj 1938.

Verner Karlsson.

Aug. Spångberg.

Abel Sundberg.

K. G. Viklund.

Gustaf Karlsson.
